

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Р І Ш Е Н Н Я

від 10 червня 2024 року

№ 206/2

Про лист Рахункової палати України стосовно результатів аудиту ефективності використання бюджетних коштів, спрямованих на ведення лісового і мисливського господарства, охорону і захист лісів у лісовому фонді України

Відповідно до доручення Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. у Комітеті з питань екологічної політики та природокористування розглянуто лист Рахункової палати України стосовно результатів аудиту ефективності використання бюджетних коштів, спрямованих на ведення лісового і мисливського господарства, охорону і захист лісів у лісовому фонді України.

У висновках Рахункової палати України зазначається, що внаслідок неперерозподілу Держлісагентством видатків та невнесення змін до кошторисів відповідно до вимог Бюджетного кодексу України, в 2020–2022 роках не використано бюджетних коштів в обсязі 19,6 млн грн, що є неефективним управлінням коштами загального фонду державного бюджету.

1. Аналіз використання бюджетних коштів засвідчив зростання планових видатків у 2020–2021 роках та різкий спад їх використання у 2022 році, зокрема у зв'язку введенням воєнного стану та перерозподілом коштів до резервного фонду.

У 2023 році 129,8 млн грн коштів спеціального фонду держбюджету, які надійшли від сплати рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів у частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування, та є джерелом наповнення бюджетної програми за КПКВК 2709060, залишились нерозподіленими Держлісагентством. Зазначене обумовлене тим, що ці кошти планувались для здійснення заходів лісогосподарськими підприємствами Держлісагентства, розташованими на окупованих територіях та в зоні ведення бойових дій.

Стан внутрішнього контролю в Держлісагентстві не забезпечує ефективного попередження порушень і недоліків, а також дотримання виконавчої дисципліни. Підходи до організації діяльності з управління ризиками, системи внутрішнього контролю Держлісагентством не переглядалися, що створює ризики нездатності

системи внутрішнього контролю забезпечувати належне виконання покладених завдань.

Під час аудиту виявлені недоліки та порушення, допущені установами та організаціями Держлісагентства при плануванні видатків державного бюджету.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р схвалено Державну стратегію управління лісами України до 2035 року та операційний план її реалізації у 2022–2024 роках.

Реформа управління лісової галузі, розпочата із прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 07.09.2022 № 1003 «Деякі питання реформування управління лісової галузі», знаходиться в процесі реалізації.

Указом Президента України від 29.09.2022 № 675 введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29.09.2022 «Про охорону, захист, використання та відтворення лісів України в особливий період», виконання якого є підґрунтям для реалізації реформи та забезпечення ефективної діяльності галузі.

Внаслідок вжиття заходів з реалізації постанови, кількість територіальних органів Держлісагентства скоротилася з 24 до 9, оборотні та необоротні активи 146 лісогосподарських підприємств, які належали до сфери управління Держлісагентства, передані до новоствореного Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» (далі – ДП «Ліси України»). На базі цих підприємств створено 146 філій ДП «Ліси України» без права юридичної особи.

3. Держлісагентством неповною мірою забезпечено належне управління об'єктами державної власності, що належать до його сфери управління, зокрема, в частині обліку оборотних та необоротних активів та передачі майна до ДП «Ліси України», що створює ризики втрат державних активів.

За 2020–2022 роки кількість збиткових підприємств зменшилась. Показники рентабельності підприємств Держлісагентства у цей період мали позитивну динаміку. У I півріччі 2023 року позитивна динаміка зберігалася та відзначаються покращення фінансової стійкості та ефективності підприємств у періоді, що досліджувався.

Протягом грудня 2022 року та I кварталу 2023 року до ДП «Ліси України» від ліквідованих ОУЛМГ та 146 реорганізованих шляхом приєднання лісогосподарських підприємств передано необоротних і оборотних активів загальною вартістю 333,8 млн грн, передавальними актами від лісогосподарських підприємств до ДП «Ліси України» передано кредиторську заборгованість за товари, роботи та послуги в обсязі 913,5 млн грн, з якої станом на 30.09.2023 не погашено 190,9 млн грн.

4. Ведення лісового і мисливського господарства, охорона і захист лісів у лісовому фонді здійснюються без достовірних даних. Останній державний облік лісів проводився станом на 01.01.2011, база моніторингу лісів сформована ще за 2015 рік, а цикл національної інвентаризації лісів, розпочатий в 2021 році, заплановано завершити в 2025 році.

Заходи з ведення лісового і мисливського господарства, охорони і захисту лісів у лісовому фонді, на які спрямовувалися кошти державного бюджету, в

2020–2021 роках виконувались у запланованих обсягах. Водночас у 2022 році у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації, ці заходи є невиконаними.

Протягом 2020–2022 років та I півріччя 2023 року видано 139,2 тис. лісорубних квитків для заготівлі 77,5 млн м³ деревини, з них заготовлено 74,7 % обсягу, на який видані лісорубні квитки. Заходи з відновлення лісів та лісорозведення проведено на площі, що становить 133,6 тис. га, в тому числі створено 7,9 тис. га нових лісів.

Неналежає виконання Держлісагентством повноважень щодо державної лісової охорони спричиняє низький відсоток виявлення та стягнення компенсації за шкоду, нанесену лісовому фонду. Так, протягом 2020–2022 років складено 4671 акт, якими встановлено шкоду лісовому фонду в сумі 632,5 млн грн, з якої стягнуто адміністративними штрафами лише 6,3 млн грн завданої шкоди.

Протягом 2020–2022 років та I півріччя 2023 року виникло 4587 пожеж (за виключенням пожеж, що виникли внаслідок воєнних дій) на площі 93,2 тис. га, якими нанесено збитків у сумі 20339 млн грн. Серед причин – недостатня оснащеність лісопожежних підрозділів.

Підприємства та установи, що належать до сфери управління Держлісагентства, не здійснюють обрахунку втрат рухомого та нерухомого майна, завданих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, відповідно до Методики визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності, затвердженої спільним наказом Міністерства економіки України та Фонду державного майна України від 18.10.2022 № 3904/1223, зареєстрованим у Мін'юсті 02.12.2022 року за № 1522/38858. Незастосування цієї Методики створює ризик неможливості отримання в подальшому цими підприємствами та установами компенсації за втрачене майно внаслідок збройної агресії Російської Федерації. За даними Держлісагентства, на 01.07.2023 обраховані втрати майна становили 107,5 млн грн.

На 01.07.2023 обсяг шкоди та збитків, заподіяних лісовому фонду підприємств та установ, що належать до сфери управління Держлісагентства, внаслідок збройної агресії Російської Федерації, обрахований відповідно до Методики визначення шкоди та збитків, заподіяних лісовому фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації, затвердженої наказом Міндовкілля від 05.10.2022 № 414 (зареєстрований у Мін'юсті 24.10.2022 за № 1308/38644), становив 1 235,8 млн грн, у тому числі шкода через неможливість використання корисних властивостей лісів – 570,5 млн грн. Станом на зазначену дату під російською окупацією знаходилося 38 підприємств та установ, які належать до сфери управління Держлісагентства. Відповідно, порахувати шкоду та збитки, завдані 9 підприємствам та установам, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях, до повної деокупації неможливо.

Міндовкілля у своєму листі повідомило, що міністерство спільно з Держлісагентством розробили проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009

року № 976», який погоджено із заінтересованими органами. Водночас, відповідно до висновку Мін'юсту вищезазначений проект постанови є доцільним після прийняття відповідних законодавчих змін.

З метою удосконалення механізмів управління об'єктами державної власності у лісовій галузі розроблено законопроект «Про особливості управління об'єктами державної власності в лісовій галузі та порядок утворення та діяльності спеціалізованого державного лісогосподарського акціонерного товариства «Ліси України», яким передбачено врегулювання повноважень державної лісової охорони та уточнення переліку лісокористувачів, у яких створюється державна лісова охорона. Наразі законопроект опрацьовується з метою врахування наданих зауважень центральними органами виконавчої влади.

Також на розгляді у Верховній Раді України знаходиться законопроект про внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо вдосконалення відповідальності за правопорушення у сфері лісокористування та протидії незаконного обігу деревини (реєстр. № 9665), який 09.05.2024 прийнятий за основу. Метою законопроекту є удосконалення кримінальної та адміністративної відповідальності за незаконну порубку.

Держлісагентство у своєму листі поінформувало, що за результатами розгляду рішення Рахункової палати від 15.03.2024 № 11-1 було прийнято наказ Держлісагентства від 17.04.2024 № 100, яким затверджено План заходів реагування по усуненню недоліків, висвітлених у Звіті Рахункової палати.

Також Держлісагентством здійснено ряд заходів, зокрема:

затверджено наказ Держлісагентства від 26.01.2024 № 14 «Щодо здійснення виробничо-фінансового планування та звітування про його виконання на підприємствах, установах і організаціях, що належать до сфери управління Держлісагентства»;

запроваджено моніторинг здійснення заходів з лісовпорядкування, лісорозведення і відновлення лісів, охорони і захисту лісів, створення захисних лісових насаджень та полезахисних лісових смуг та узагальненої оцінки стану виконання планів заходів у розрізі міжрегіональних управлінь лісового та мисливського господарства та одержувачів коштів державного бюджету (наказ Держлісагентства від 19.03.2024 № 68 «Про підсумки господарсько-фінансової діяльності підприємств галузі за 2023 рік»);

затверджено наказ Держлісагентства від 20.02.2024 № 26 «Про підсумки пожежонебезпечного періоду 2023 року та завдання на 2024 рік»;

доручено начальникам територіальних органів, керівникам підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Держлісагентства, вивчити стан відшкодування заподіяних у 2021 - 2023 роках збитків природно-заповідному фонду кримінальними правопорушеннями, вжити передбачених законодавством заходів щодо їх відшкодування;

зобов'язано ДП «Ліси України» проводити щоквартальні звірки з правоохоронними органами щодо направлення заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення;

ДП «Ліси України» у своєму листі поінформувало про розгляд Звіту про результати аудиту та затвердження Плану заходів реагування на рішення Рахункової палати від 15.03.2024 № 11-1 за результатами розгляду Звіту (наказ ДП «Ліси України» від 02.05.2024 № 810).

За результатами заслуховування інформації, Комітет вирішив:

1. Інформацію Рахункової палати України взяти до відома.
2. Рекомендувати:
 - 2.1. Кабінету Міністрів України:

доручити центральним органам виконавчої влади розробити і подати у порядку передбаченому законодавством України нормативно-правові акти, які забезпечать ефективність використання бюджетних коштів, спрямованих на ведення лісового і мисливського господарства, охорону і захист лісів у лісовому фонді України;

забезпечити фінансування робіт щодо проведення моніторингу лісів, ведення державного лісового кадастру, здійснення обліку лісів та проведення національної інвентаризації лісів України.

2.2. Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України, Державному агентству лісових ресурсів України, Державному спеціалізованому господарському підприємству «Ліси України»:

вжити заходів для усунення недоліків і порушень, встановлених під час аудиту;

посилити контроль за дотриманням природоохоронного законодавства та невідворотності відповідальності за його порушення;

забезпечити здійснення необхідних обрахунків обсягів шкоди та збитків, заподіяних лісовому фонду, підприємствам та установам, що належать до сфери управління Держлісагентства, внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України;

посилити внутрішній контроль за роботою підприємств та установ, що належать до сфери управління Держлісагентства;

здійснити комплекс необхідних заходів захисту щодо забезпечення охорони лісів від пожеж.

2.3. Державному спеціалізованому господарському підприємству «Ліси України»:

забезпечити перереєстрацію прав постійного користування земельними ділянками, отриманих від лісогосподарських підприємств, що реорганізовані;

здійснити суцільну інвентаризацію активів та зобов'язань.

3. Рішення направити Кабінету Міністрів України, Рахунковій палаті України, Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України, Державному агентству лісових ресурсів України, Державному спеціалізованому господарському підприємству «Ліси України».